

Sədaqət və iklas qədər mömininin digər xüsusiyyəti də qardaşlıq, həmrəylik, bərabərlikdir. Quranın bildirdiyinə görə, bütün möminlər qardaşdılar. Onlar eyni inanca inanan, eyni kitaba tabe olan, hədəfləri eyni olan, eyni duyğuları daşıyan insanlardır.

Allah belə buyurur: **“Hamınız bir yerdə Allahın ipində n yapışın, bir-birinizdə n ayrılmayın! Allahın sizə verdiyi neməti xatırlayın ki, siz bir-birinizdə düşmənin ikən O sizin qəlblərinizi birləşdirdi və Onun neməti sayəsində bir-birinizlə qardaş oldunuz. Siz oddan olan bir uçurumun kənarında ikən O sizi oradan xilas etdi. Allah Öz ayıllığını sizin üçün bu şəkildə aydınlaşdırır ki, haqq yola yönəlmiş olasınız!**” (Ali-İmran, 103).

Ayədə bildirilən əmr həmrəyliyin təşkil edilməsi baxımından son dərəcə önəmlidir. Bu səbəbdən mömin qəti şəkildə bir mübahisə və rəqabətin yaranmasına yol verməməlidir. Qısqanclıq, rəqabət insanlar arasında birliyin və qardaşlığın yaranmasına maneədir. Hərslilik nəticəsində yarana biləcək hər hansı bir rəqabət insanların bir-birinə olan sevgisini azaldar. Bu cür bir hərəkət, onların ruhlarına böyük zərər verər və mənəvi baxımdan geriləməyə yol açar.

Quranda möminlərin arasındakı həmrəylik ilə bağlı çoxlu ayələr vardır. Bir ayədə möminlərin digər möminlərlə həmrəyliklərini etdikləri dua ilə bildirilir:

“Onlardan sonra gələnlər belə deyirlər: “Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdəni vətənlə iman gətirmiş qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlblərimizdə iman gətirənlərə qarşı kinə yer vermə. Ey Rəbbimiz! Sən, həqiqətən, şərəfli, mərhəmətli!” (Həşr, 10).

Ayrıca Quranda həmrəyliklə bağlı açıq hökmlər vardır: **“Açıq-aydın dillərlə gəldikdən sonra bir-birində ayrılma və ixtilaf törətməyə kimi olmayın! Onlar böyük bir zəba düşər olacaqlar**” (Ali-İmran, 105).

“Şübhə siz ki, sənənin firqə-firqə olub dinini parçalayanlarla heç bir əlaqə yoxdur. Onların işi Allaha qalmışdır. Allah sonra onlara nə etdiklərini xəbərləyəcəkdir!” (Ənam, 159).

Möminlər başqa möminlərə qarşı son dərəcə mərhəmətli və sadə olmağa borcludurlar. Təkəbbür, qısqanclıq, küsmək, pis söz söyləmək, mübahisə möminlərə deyil, inkarçılara xas olan xüsusiyyətdir. Allah Təala Qurani-Kərimdə möminlərin qardaş olduğunu bəyan edir. Peyğəmbərimiz də bir möminin din qardaşlarıyla arasında güclü məhəbbət əlaqəsi qurmadan kamil mənada imana çata bilməyəcəyini bildirir: “ *Möminlər bir-biriylə qarşılaşdıqlarında, bir-birini yuyan iki əl kimidir.* ” (Süyuti, Camiul-Əhadis)

Yeni mömin qardaşlar bir-birilərinə köməkçi olar, əskiklərini aradan qaldırır, səhvlərini düzəldər, yumşaq bir üslubla gözəl nəsihətlər edirlər. Din qardaşlığı “mən haqlıyam, sən haqsızsan” kimi mübahisələri əsla olmamalıdır. Çünki küsülü qalmaq Allahın əmrinə itaətsizlikdir. Sədaqət və ixlas qədər mömininin digər xüsusiyyəti də qardaşlıq, həmrəylik, bərabərlikdir. Quranın bildirdiyinə görə, bütün möminlər qardaşdırlar. Onlar eyni inanca inanan, eyni kitaba tabe olan, hədəfləri eyni olan, eyni duyğuları daşıyan insanlardır.

Allah belə buyurur: **“Hamınız bir yerdə Allahın ipində n yapışın, bir-birinizdən ayrılmayın! Allahın sizə verdiyi neməti xatırlayın ki, siz bir-birinizdən düşmənin ikən O sizin qəlblərinizi birləşdirdi və Onun neməti sayəsində bir-birinizlə qardaş oldunuz. Siz oddan olan bir uçurumun kənarında ikən O sizi oradan xilas etdi. Allah Öz ayıqlarını sizin üçün bu şəkildə aydınlaşdırır ki, haqq yola yönəlməmiş olasınız!** ” (Ali-İmran, 103).

Ayədə bildirilən əmr həmrəyliyin təşkil edilməsi baxımından son dərəcə önəmlidir. Bu səbəbdən mömin qəti şəkildə bir mübahisə və rəqabətin yaranmasına yol verməməlidir. Qısqanclıq, rəqabət insanlar arasında birliyin və qardaşlığın yaranmasına maneədir. Hərslilik nəticəsində yarana biləcək hər hansı bir rəqabət insanların bir-birinə olan sevgisini azaldar. Bu cür bir hərəkət, onların ruhlarına böyük zərər verər və mənəvi baxımdan geriləməyə yol açar.

Quranda möminlərin arasındakı həmrəylik ilə bağlı çoxlu ayələr vardır. Bir ayədə möminlərin digər möminlərlə həmrəyliklərini etdikləri dua ilə bildirilir:

“Onlardan sonra gələnlər belə deyirlər: “Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdən vətənlə iman gətirmiş qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlblərimizdə iman gətirənlərə qarşı kinə yer vermə. Ey Rəbbimiz! Sən, həqiqətən, şükətlisən, mərhəmətlisən!” (Həşr, 10).

Ayrıca Quranda həmrəyliklə bağlı açıq hökmlər vardır: **“Açıq-aydın dillər gəldikdən sonra bir-birindən ayrılan və ixtilaf törədən şəxslər kimi olmayın! Onlar böyük bir zəbala düçar olacaqlar**” (Ali-İmran, 105).

“Şübhə siz ki, sənin firqə-firqə olub dinini parçalayanlarla heç bir əlaqə yoxdur. Onların işi Allaha qalmışdır. Allah sonra onlara nə etdiklərini xəbərləyəcəkdir!” (Ənam, 159).

Möminlər başqa möminlərə qarşı son dərəcə mərhəmətli və sadə olmağa borcludurlar. Təkəbbür, qısqanclıq, küsmək, pis söz söyləmək, mübahisə möminlərə deyil, inkarçılara xas olan xüsusiyyətdir. Allah Təala Qurani-Kərimdə möminlərin qardaş olduğunu bəyan edir. Peyğəmbərimiz də bir möminin din qardaşlarıyla arasında güclü məhəbbət əlaqəsi qurmadan kamil mənada imana çata bilməyəcəyini bildirir: *“Möminlər bir-biriyə qarşılaşdıqlarında, bir-birini yuyan iki el kimidirlər”* (Süyuti, Camiul-Əhadis)

Yeni mömin qardaşlar bir-birilərinə köməkçi olar, əskiklərini aradan qaldırır, səhvlərini düzəldər, yumşaq bir üslubla gözəl nəsihətlər edirlər. Din qardaşlığı “mən haqlıyam, sən haqsızsan” kimi mübahisələri əsla olmamalıdır. Çünki küsülü qalmaq Allahın əmrinə itaətsizlikdir.